

VALGKAMPÅPNINGEN
Østensjø 17. august 1991

Noen endringer under fremførelse

Statsminister Gro Harlem Brundtland:

EVNE TIL STYRING,
SENTRALT OG LOKALT

1. INNLEDNING

Etter at Høyre og Fremskrittspartiet de siste ukene har vært opptatt med å kritisere i en faktisk vanskelig forhandlings-situasjon med andre land, rant stormløpet mot Arbeiderpartiet og Regjeringen i går kveld ut i sanden. Dagens meningsmåling i Aftenposten tyder også på at folk flest avviser høyrepartienes hardkjør. Jeg tror velgerne er mer interessert i at Regjering og Storting skal ta seg av landets interesser enn å drive med kortsiktig partipolitisk spill og taktikkeri. Vi står fortsatt midt oppe i de viktigste internasjonale forhandlingene landet vårt noen gang har vært med på. Etter at vi nå har lagt gårdsdagens debatt i Stortinget bak oss, håper jeg at også opposisjonen er innstilt på å bidra til at vi får den EØS-avtalen det er bred politisk enighet om at vi trenger. Landet er ganske enkelt ikke tjent med at vi fortsetter en krangel om hvem som sa hva i Luxembourg for halvannen måned siden.

Regjeringen føler et stort ansvar for å ivareta Norges nasjonale interesser i et Europa som stadig forandrer seg. Når EF's såkalte "indre marked" trer i kraft fra 1.1. 1993, kan vi best ta vare på våre interesser gjennom en avtale om et Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde, - et EØS som omfatter alle EF og EFTA-land. Da kan vi hindre at norske arbeidsplasser får dårligere vilkår enn arbeidsplasser i EF-landene. Det er avgjørende for å få til økt sysselsetting i industri og annet næringsliv, og helt sentralt i Regjeringens strategi for

å gjenreise den fulle sysselsetting.

Det er Arbeiderpartiet som er den samlede kraft i norsk politikk. Vi ser det i Europa-politikken. De andre partiene spriker i alle retninger. Senterpartiet og SV graver seg ned i nasjonale skyttergraver. Høyre og Fremskrittspartiet kan ikke vente med kravet om EF-medlemskap. Dette til tross for at vi er midt oppe i vanskelige forhandlinger om EØS og til tross for at folk flest føler behov for grundig debatt før Regjering og Storting tar standpunkt til medlemskap-saken.

Det er Arbeiderpartiet som også må ta hovedansvaret for å møte våre store nasjonale utfordringer. Arbeidsløsheten er dessverre blitt mye større enn noen kunne vente. Det er en ulykke for hver enkelt som blir rammet og for hele samfunnet. Vi hjelper ikke de ledige ved å gi inntrykk av at det finnes enkle løsninger. Sterke ord er til liten praktisk nytte.

Vi trenger en omfattende og systematisk innsats, både i næringslivet og i stat og kommune, for å få ledigheten ned. Både organisasjonene, de politiske myndigheter, bedrifter og enkelt-personer må delta.

Arbeiderpartiet er nødt til å ta vare på helhet og sammenheng som en ledetråd i politikken. Dette valget står om evnen til å styre. Om vilje til å ta ansvar og føre en konsekvent politikk, der det er samsvar mellom det som gjøres nasjonalt, i fylker og kommuner. Der man ikke gjør én ting i Stortinget og en helt annen ting i bystyresalen, slik vi har sett det her i Oslo.

2. EVNE TIL STYRING, LOKALT OG SENTRALT

Arbeiderpartiet har en visjon om Oslo som en varm, spennende og trygg by. En by der vi tar vare på hverandre. En by der det er spillerom for kreativitet og satsing. En by der vi kan bevege oss trygt på gata.

Vi ønsker en hovedstad med romslighet overfor dem som trenger hjelp, men der det samtidig stilles krav til egeninnsats. Dette sier Oslo-partiet i det programmet de nå går til valg på, og de legger til:

Det er mye å ta fatt på i Oslo.

Da nytter det ikke, som Høyre, å love skattelettelse i Stortinget og samtidig fjerne eiendomsskatten i Oslo. Det blir hverken flere sykehjemsplasser, barnehager eller bedre kollektivtrafikk av det.

Det hjelper heller ikke gatebarna, de mange som ønsker seg heldagsskole, eller de som står i sykehuskø at byrådslederen nå hevder at byrådet har lyktes i å snu den økonomiske utviklingen i Oslo. Ved hvert eneste valg siden 1981 har Høyre forsøkt å dekke over sin manglende økonomiske styring ved å hevde at nå - nå - har de klart å snu utviklingen. Og det er ingenting i det vi hittil har hørt fra Høyre, som tyder på noen endring, hverken i politikken eller i underskuddsbudsjetteringen.

Vi har de siste ukene også registrert at byens ordfører er forarget over distriktsprofilen i statens overføringer, og fremstiller det slik at staten snyter Oslo for milliardbeløp. Men han lar være å fortelle at dersom det var hans parti som hadde ansvar for statsbudsjettet, ville det bli drastiske reduksjoner i de kommunale budsjettene - ikke bare i distriktene, men også i Oslo.

Det er ingen sammenheng mellom den kritikk Høyre og Fremskrittspartiet fremsetter mot stat og regjering for vanskene i Oslo kommunes økonomi og det de samme partiene gjør på Stortinget.

På Stortinget går både Høyre og Fremskrittspartiet imot en

realvekst for kommunesektoren på 1,5 prosent neste år, slik Arbeiderpartiet har lagt opp til. Det begrunner de slik: "nasjonaløkonomiske hensyn tilsier en lavere vekstrate". Ja, det kommer jo an på hvilken vekt man legger på våre kommuners oppgaver som velferdskommuner for sine innbyggere.

Enda mer tydelig blir den manglende sammenhengen når man trekker inn effekten av Høyres ulike forslag til skattelette. Disse ble ivår anslått til 12-13 mrd. kroner. En slik reduksjon ville belaste Oslo med mer enn 1 milliard kroner. Men ikke et øyeblikk har Høyre på Stortinget eller i Oslo sagt fra om hvilke kommunale tiltak som skal reduseres dersom Høyre får flertall for sine skatteløfter.

Arbeiderpartiet går ikke til valget med store løfter. Vi vet at vi fortsatt står overfor store vansker for å få orden på landets, og ikke minst Oslos, økonomi. Vi prioriterer tre områder: Sysselsetting, miljø og barn og unge. Det gjør vi nasjonalt - og det gjør vi her i Oslo.

Det er bedre å forebygge enn å reparere, sier Rune Gerhardsen. Ja, det er bedre både for den enkelte og for samfunnet. Det koster i lengden mindre! Men det vi har sett i Oslo de siste årene, er jo det motsatte. Her i byen har man skåret bort mange av de tiltakene som hadde til hensikt å hjelpe folk på beina igjen - samtidig som man klager over at sosialhjelpsutgiftene øker!

Vi rører ved noe her som går enda dypere enn til en uenighet om budsjettpolitikk og statlige overføringer. Som går dypere enn til den manglende økonomiske styring hos et politisk flertall som gang etter gang har skåret ned på tilbudene til befolkningen, i takt med økende underskudd.

Vil vi ha et samfunn der vi tar ansvar for hverandre? Skal hver enkelts mulighet til utdanning være uavhengig av

foreldrenes inntekt og sykehusoppholdet uavhengig av egen lommebok? Skal hjelp og omsorg i livets slutfase være et tilbud til alle?

Eller skal vi nøye oss med et samfunn der bare deler av befolkningen har det bra? Der samfunnets tjenester privatiseres og det overlates til den enkelte å skaffe seg det man trenger?

Dette er et av valgets hovedspørsmål, og det er få steder vi ser det så tydelig som her i Oslo, hvor Høyre-ideologien og privatiseringen er blitt satt i system.

Opp mot Høyres privatisering og Fremskrittspartiets minimumskommune står Arbeiderpartiets vilje til å opprettholde, men samtidig fornye og reformere offentlig sektor, som både sentralt og lokalt er en hjørnestein i det velferdssamfunnet vi ønsker.

Et velferdssamfunn må bygge på felles ansvar og rettigheter for enkeltmennesket. Men til rettigheter hører forpliktelser og ansvar. Som jeg sa da vi drøftet velferdssamfunnet i Sentralstyret i juni: Det er behov for at det stilles krav til enkeltmennesker og familier. Vi skal hjelpe dem som trenger det. Men utgangspunktet for viktige ordninger - som vi selv har kjempet fram - som sosialhjelp, attføring og overgangsstønad, er og må være selvhjelp.

Vi må også diskutere om ikke selve rettighetstenkingen omkring endel sosiale goder etter hvert har gitt endel utilsiktede virkninger. Som medlemmer i et velferdssamfunn har vi rett til å ha forventninger til hverandre. Hver enkelt av oss lever i et samspill med andre, der vi også påvirker hverandres holdninger.

3. ARBEID FOR ALLE

Arbeid for alle er jobb nr. 1 for Arbeiderpartiet og Regjeringen.

Vi kan ikke og vi vil ikke slå oss til ro med at sysselsettingsveksten ser ut til å bli lavere og ledigheten høyere enn det var grunn til å tro i vinter. Vi vil drive kampen mot ledigheten videre med full kraft. Men det finnes ingen snarveier eller patentløsninger. De som hevder det - står ikke til troende.

Det er en meget krevende oppgave vi står overfor når vi igjen skal skape full sysselsetting i Norge. Vi har lagt opp et treårs-program for å få mer sysselsetting ut av de offentlige budsjetter.

- Vi skal tilrettelegge for økt vekst og sysselsetting i industri og annen privat virksomhet.
- Vi skal øke innsatsen i stat og kommune.
- Og vi skal satse på opplærings- og arbeidsmarkedstiltak for å øke jobbmulighetene for de som er ledige.

Det siste året har gitt en betydelig nedgang i sysselsettingen i privat virksomhet. Det skyldes ettervirkningene av overforbruk og økte lån på 80-tallet. Vi kommer ikke forbi at mange av de arbeidsløse i dag betaler for en for sterk pris- og lønnsstigning i store deler av 70- og 80-åra. Det ble etablert et kostnadsnivå som vanlig industri har store vansker for å leve med.

Derfor tar det tid før vi igjen får vekst i privat virksomhet. Da er det viktig at vi bruker de offentlige budsjettene til å skape flere arbeidsplasser. Det vil Arbeiderpartiet, selv om vi stadig møter motstand fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Kommunene fikk 3% vekst i 1991 - dobbelt så mye som regjeringen Syse foreslo. I 1992 vil de få en vekst på ytterligere 1 1/2%. Det har gitt - og vil fortsatt gi - trygge og gode arbeidsplasser innenfor helse og omsorg.

Barnehager, heldagsskole, sykehjem og hjemmesykepleie - det mangler ikke på oppgaver. Her gjelder det for den enkelte kommune å bruke midlene best mulig for å gi befolkningen et bedre tilbud og samtidig styrke sysselsettingen. Og heldigvis finnes det kommuner som har visst å bruke disse ekstra pengene bedre enn i oslo! Og det til tross for at Oslo nå ligger over landsgjennomsnittet i arbeidsledighet.

Men det nytter ikke å satse ensidig på offentlig virksomhet. Tre av fire arbeidsplasser er i privat virksomhet. Her kan vi ikke gi opp hvis vi igjen skal få full sysselsetting i Norge. Det kreves en langsiktig og systematisk politikk.

Det er nå mange tegn på økt vekst. Prisstigningen er rekordlav. Utenriksøkonomien er solid. Rentene er på veg ned. Det er gode utsikter for større vekst internasjonalt og nasjonalt. Industriinvesteringene blir større neste år enn i år.

Derfor er vi åpne for en løpende dialog om hvordan vi best kan øke sysselsettingen. Vi har det siste året fulgt opp en lang rekke konkrete forslag som er kommet fra fagbevegelsen. Vi ser fram til den sysselsettingskonferanse LO har innbudt til neste uke. Vi er åpne for dialog med de andre partier på Stortinget. Vi ønsker et nært samarbeid med ansvarlige ledere for industri og næringsliv for å få til sterkere vekst og flere arbeidsplasser.

Regjeringen arbeider nå med budsjettet for 1992, og vi vil legge opp til en enda sterkere stimulans av økonomien neste år. Vi legger opp til en markert øking av investeringer i

jernbane, i veger og i annen infrastruktur. Privat virksomhet vil bli stimulert gjennom den nye skattereformen. Vi tar sterkt avstand fra SV's forslag om å trekke tilbake de skattelettelsene som ligger i reformen. Det ville blitt håpløst for familier og bedrifter om politikerne i august skulle gå fra det de vedtok i juni. Usikkerheten om fremtiden er stor nok som den er.

4. MILJØET - VÅR FELLES UTFORDRING

Miljøproblemene kjenner ingen landegrenser. Det er helt avgjørende at alle sektorer av samfunnet trekkes med i en miljøpolitisk offensiv for 90-årene, i en investering for fremtiden.

Vi må ta alle typer virkemidler ibruk: Både miljøavgifter, reguleringsbestemmelser, utvikling av miljøvennlig teknologi og offentlige bevilgninger. Prosjekter og spilleregler må være slik at enkeltpersoner, husholdninger og bedrifter finner det fornuftig og i egen interesse å innrette seg til beste for miljøet.

Regjeringen la i vår fram forslag om en styrking av miljøvernarbeidet i kommunene. Fordi kommunene spiller en viktige rolle i arbeidet med å gjennomføre nasjonale miljømål, vil vi satse på den lokale miljøforvaltningen.

Regjeringen har, naturlig nok, også valgt miljøsektoren som ett av de områdene hvor vi setter inn ekstraordinære tiltak for å styrke sysselsettingen. 125 millioner kroner som nå er fordelt, har skapt mer enn 1.000 arbeidsplasser. Pengene brukes blant annet til opprydding, ekstra renovasjonstiltak, istandsetting og skjøtsel av verneverdige bygninger.

I de store byene er utbyggingen av kollektivtrafikken av avgjørende betydning for miljøet. Regjeringen har fått støtte for en betydelig økning av innsatsen på dette området. Jeg vil her bare vise til et ekstra tilskudd på 200 millioner kroner til kollektivtrafikk i de store byene.

La meg også nevne at regjeringen har kommet med en egen pakke for Oslo. Her er det satt av 90 millioner kroner til kollektivtrafikk over en tre års periode, blant annet til gang- og sykkelveier og til en ny oppgang på Nationaltheatret stasjon.

5. BARNA OG DE UNGE

Ingen her har vel unngått å oppfatte at Arbeiderpartiet har valgt å satse på barn og unge. Heldagsskole, barnehager, foreldrepermisjon og barnevern, utvidet skoletilbud, studieplasser og ungdomstiltak er stikkord for en politikk som legger opp til å gi barn og unge både trygghet og utfordring.

Dette er et område hvor vi raskt har sett store resultater av Regjeringens politikk. Fra 1. april utvidet vi foreldrepermisjonen til 30 uker med full lønn, eller 38 uker med 80 prosent lønn. I tillegg har moren fått adgang til å ta to ukers permisjon før fødselen. Målet er ett års lønnet foreldrepermisjon innen utgangen av 1993. Utbyggingstakten for barnehager er økt, og Regjeringen tar sikte på full barnehagedekning innen utgangen av 90-årene. Vi har tatt et første skritt mot et tilbud til seksåringene i skolen og utvidet fritidsordningene, slik at barna i de tre yngste årskullene kan få tilbud om heldagsskole. Vi har styrket barnevernet dramatisk.

I disse dager mottar vi rapporter fra kommunene om virkningene. Mer enn 30.000 småbarn vil få tilbud om heldags-

skole når de nå begynner et nytt skoleår. Barnevernsskøene er under avvikling - så godt som samtlige norske kommuner hadde det vi kaller "mappebarna" oppe av skuffen 1. juli i år.

Målet om 15.000 barnehageplasser nås - ja, antagelig får vi enda flere! Unntatt i Oslo. Her har antall kommunale barnehageplasser sunket det siste året, til tross for at Regjeringen gir 10.000 kroner i etableringsstøtte pr.ny plass- og heldagsskolen er utsatt. Bare 23 av Oslos 86 barneskoler kommer på eget eller bydelens initiativ i gang denne høsten. Til tross for at det neppe er noe sted i landet behovet for trygge oppvekstvilkår er så stort som her. Derfor har da også Regjeringen nå gått inn med midler til et spesielt storby-tiltak for barn- og unge. Det skjer i et nært samarbeid mellom to departementer, Barne-og familie- departementet og Justisdepartementet, sammen med Oslo-politiet.

6. ELDREPOLITIKK

Det er ikke bare barna som trenger et bedre tilbud. Mange eldre har det også vanskelig i Oslo. Mange er ensomme. Vi leser dessverre altfor ofte om gamle som dør alene i sin egen leilighet. De blir ikke savnet før avisene hopper seg opp på dørmatta. Ingen offentlig instans kan erstatte en nær og god forbindelse til familie, naboer og venner. Men en godt planlagt offentlig eldreomsorg kan gjøre de siste årene lettere for dem som blir syke eller trenger hjelp på annen måte.

Selv om mange av bydelene her i Oslo har gjort en imponerende jobb i forhold til knappe ressurser, gjenstår det fortsatt mye. Altfor mye. Dette er problemer som må løses lokalt, men Regjeringen kommer kommunene i møte.

I mai fikk kommunene 200 millioner kroner ekstra til eldreomsorg. Og årets pensjonistoppgjør ga pensjonistene større prosentvise tillegg enn de yrkesaktive.

Vi har også styrket samarbeidet med private organisasjoner og bevilget 30 millioner kroner for å få i stand det vi kaller "frivillighetssentraler" der det gis privat og frivillig hjelp til eldre og pleietrengende.

7. AVSLUTNING

Vi ser igjen hvordan den sentrale og den lokale politikken henger sammen. Skal regjeringens politikk lykkes, må kommunene følge opp. Vår norske velferdsstat består i virkeligheten av velferdskommuner slik Rune og Ann-Marit tidligere har understreket. Det er i kommunene at de tjenestene utformes som er viktige for folks hverdag.

Oslo er idag preget av 16 års Høyre-styre. Arbeiderpartiet vil rydde opp i det som skulle være et utstillingsvindu for borgerlig politikk. Derfor handler dette valget både om hvem som skal styre Oslo i de kommende fire år, og hvilken politikk som skal føres. Med Arbeiderpartiet i regjering og i byråd i Oslo, sikrer vi en politikk som tar vare på velferdssamfunnet.

Valget er ditt, bruk det riktig!